

آشنایی با مؤسسه تعلیماتی - تحقیقاتی امام صادق (ع)

آنان که در تقسیم سالهای طولانی تحقیق، سهم زیادی از زمان را در راه دستیابی به مآخذ و منابع سپری کرده‌اند، همواره می‌اندیشند که اگر این فرصتها از دست نمی‌رفت چه نتایج سودمندی می‌توانست داشته باشد، استاد جعفر سبحانی که توفیق داشتند از هیجده سالگی قلم بزنند در وادی تحقیق و نگارش گام بردارند، در طول چهل و هشت سال، گرانی آنچه را که در دست یافتن به مآخذ و منابع از دست می‌رود، به خوبی احساس کردند، و همواره به تأسیس مرکزی ویژه محققین و مؤلفین می‌اندیشیدند که در آن بتوان بدون طی مراحل دست و پاگیر، به مخزن کتابخانه مراجعه مستقیم کرد و به دور از جا و جنجال روزمرگیها، در سالن مطالعه آن یا اتاقهای مخصوص مؤلفین و محققین، به تألیف و تحقیق پرداخت. با پیروزی انقلاب اسلامی ایران، زمینه تحقق این اندیشه فراهم شد و با همت بلند و تلاش پیگیر ایشان و همراهی جمله‌ای از فرهنگدوستان، نخستین گام، یعنی هسته مرکزی مؤسسه تعلیماتی و تحقیقاتی امام صادق - علیه السلام - در سال ۱۳۵۹ ه. ش تأسیس و در روز عیدغدیر افتتاح شد.

این مؤسسه که با انگیزه فراهم آوردن کتابخانه‌ای ویژه محققین و مؤلفین تأسیس شد، بنابر مقتضیات زمان و احساس نیازهای اساسی دیگر، مواردی چند را به دستور کار خود افزود که فشرده آن عبارت است از:

- ۱- تربیت و آموزش استعدادهای جوان برای تحقیق در مسائل اسلامی؛ بویژه تفسیر، حدیث و عقاید.
- ۲- احیای متون اسلامی و تحقیق بر روی آثار بزرگان

شیعه.

۳- نقد آثار روز درباره اسلام.

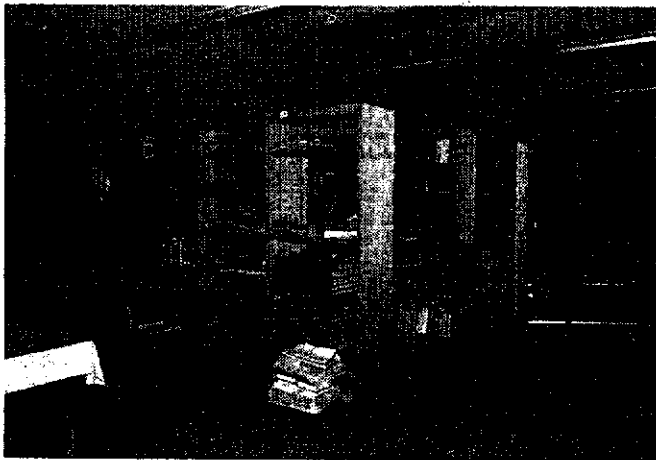
۴- پاسخ به سؤالات دینی.

۵- انتشار جزوات مختصر در زمینه مسائل اسلامی.

بعد از تشکیل هسته مرکزی، با احساس نیاز به توسعه بیشتر مرکز، توجه عاشقان رشد و اعتلای فرهنگ اسلامی، از جمله حضرت امام خمینی - قدس الله نفسه الزکیه - به آن جلب شد و با همراهی ایشان، موجبات گسترش مرکز فراهم شد و ساختمان جدید مرکز در زمینی به مساحت دوهزار متر مربع احداث گشت.

این مرکز دارای مخزن بزرگ کتابخانه و سالن مطالعه وسیع و مجهز است. اتاقهای مخصوص محققین و مؤلفین در طبقه سوم آن قرار دارد و آخرین طبقه آن دارای دو کلاس بزرگ و مجهز برای کارهای آموزشی است.

محققینی که به تنهایی مشغول تحقیق و تألیف هستند، از سالن عمومی کتابخانه که محیطی بسیار آرام است، استفاده می‌کنند. ایشان بدون مراجعه به کتابدار می‌توانند خود وارد مخزن کتابخانه شوند و در قسمتهای مختلف آن، جدا از دست یافتن به منبع مورد نیاز، با منابع دیگری در زمینه کار خود آشنا بشوند. آن دسته از محققین که به طور گروهی بر روی اثری کار می‌کنند، اتاقی ویژه دارند. گروهی از محققین زیر نظر مستقیم استاد جعفر سبحانی به تحقیق می‌پردازند و کسانی نیز به کار خود مشغول هستند و از امکانات مؤسسه استفاده می‌کنند. کافی است موضوع مورد تحقیق اسلامی باشد و محقق، شرایط اولیه تحقیق را داشته باشد و مراعات

حضرت رسول اکرم-ص- است. در این تحقیق، تاریخ فقه و فقها، اعم از شیعه و سنی، به طور کامل بررسی می‌شود تا به فقهای تابعین و فقهای صحابه رسد. جمعی دیگر از محققین نیز استاد را در تألیف مفاهیم القرآن، که تفسیر موضوعی قرآن کریم است، یاری می‌رسانند.

جناب حجت الاسلام شیخ مهدی پیشوایی در این مرکز مشغول تألیف مجموعه‌ای در تاریخ زندگی ائمه معصومین-ع- هستند. که در این مجموعه سعی می‌شود کارها هماهنگ با معیارهای تحقیقی روز پیش رود تا بتوان از آن به عنوان کتاب درسی در حوزه و دانشگاه استفاده کرد. خصوصیت دیگر این مجموعه این است که در آن سعی شده است زندگی ائمه طاهرین-ع- در صفحاتی برابر با هم مورد بررسی قرار بگیرد؛ نه آن گونه که دوپست صفحه به امیرالمؤمنین-ع- اختصاص شود و ده صفحه به زندگی امام علی‌التقی-ع-.

بخشی دیگر از فعالیتهای مؤسسه تعلیماتی و تحقیقاتی امام صادق(ع)، فعالیتهای آموزشی است. از جمله دروس تخصصی حوزه علمیه قم، درس کلام است که تدریس آن به عهده این مؤسسه است. بخش کلام مؤسسه در سال گذشته پنجاه نفر دانشجو داشت که امسال گروهی دیگر نیز پذیرفته شده‌اند و اکنون دو گروه در کلاسهای مستقل مخصوص فراگیری علم کلام هستند. دوره آموزش علم کلام چهار سال است.

مؤسسه دارای نشریه‌ای داخلی است به نام کلام که در آن مسائل کلامی مورد بحث قرار می‌گیرد و در صورت فراهم آمدن امکانات، محدودیت آن برداشته می‌شود و به صورت نشریه‌ای عمومی در دسترس کلیه علاقمندان قرار خواهد گرفت.

ضروریات یک محیط تحقیقی سالم را بکند. آنگاه می‌تواند به راحتی از تسهیلات مؤسسه استفاده کند.

کتابخانه مرکز که شامل مجموعه‌ای از کتب مرجع و مصادر اولیه است، حدود چهارده هزار جلد کتاب دارد که بخش اعظم آن، کتابخانه شخصی استاد سبحانی است که به مرکز اهدا شده است. اگر محقق از خارج از کشور و یا از شهرستانهای ایران برای تحقیق در موضوعات اسلام به قم بیاید، می‌تواند در طول مدت تحقیق، میهمان مؤسسه باشد و از امکانات آن استفاده کند.

در بخش احیای آثار پیشینیان، تصحیح و تحقیق کتب خطی قبل از قرن هفتم در دستور کار قرار دارد که زیر نظر استاد جعفر سبحانی نسخه‌های صحیح گردآوری می‌شود و بعد از مقابله و تصحیح و تحقیق چاپ می‌گردد. نمونه‌ای از آثار تحقیق شده عبارت است از:

۱ - المهذب، نگارش نوشته فقیه نامدار قرن پنجم، ابن براج در دو جلد.

۲ - جامع الشرائع، نوشته فقیه بزرگ شیعه در قرن هفتم، یحیی بن سعید، در یک جلد.

۳ - العمدة در مناقب اهل بیت و از کتب اهل سنت، نوشته ابن بطریق از علمای قرن ششم.

۴ - جواهر الفقه، نوشته فقیه نامدار، ابن براج در یک جلد.

۵ - رجال نجاشی، نوشته رجالی معروف که اثر وی سند شیعه و مورد اعتماد تمام فقهاست، در دو جلد.

۶ - اشاره السبق، نگارش فقیه حلبی.

نمونه‌ای از آثار تألیف شده عبارت است از:

۱ - منشور جاوید، نخستین تفسیر موضوعی به زبان فارسی در ده جلد.

۲ - مفاهیم القرآن، در هفت جلد.

۳ - الله خالق الكون، نگارش جعفر الهادی.

۴ - الهیات، در دو جلد.

۵ - عقائد و معارف، در شش جلد.

۶ - فروغ ولایت: زندگی پرافتخار امیرمؤمنان، در دو جلد.

۷ - ملل و نحل، در عقاید ملل اسلامی، در سه جلد.

۸ - کلیات فی علم الرجال، در قواعد کلی علم رجال.

۹ - تأمین اجتماعی، به قلم گروهی از محققان.

هم اکنون جمعی از محققین زیر نظر استاد جعفر سبحانی مشغول تألیف تاریخ فقه و فقها هستند. آنچه در این مجموعه مورد نظر است، اثبات عدم انقطاع میان فقه شیعه و